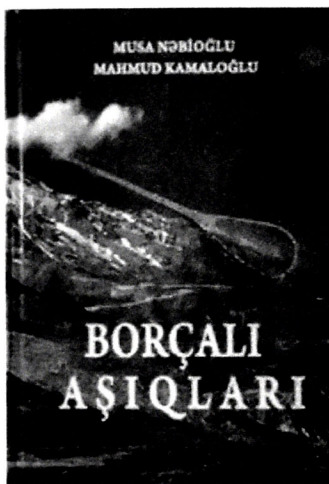

Səməndər MƏMMƏDOV
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü

FƏDAKAR ZƏHMƏTİN BƏHRƏSİ

Eloğlum, dostum, həmkarım, Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin katibi, AYB-nin və AJB-nin üzvü, Əməkdar mədəniyyət işçisi, pedaqoq, jurnalist Musa Nəbioğlunun haqqında internet resurslarında, əlçatan informasiya mənbələrində kifayət qədər məlumat olduğundan, onun bioqrafiasını, əmək və yaradıcılıq fəaliyyətini, mükafat və təltiflərini bir-bir sadalamaq fikrindən uzağam. Amma yazdığından, yaratdığından söz açmaqdan usanmaram. Çünki onun vətənə, xalqa, cəmiyyətə, dövlətə, dövlətçiliyə, mədəniyyətə, ədəbiyyata verdiyi ən əsas töhfə də elə o yazdıqlarıdır, ən böyük qazancı, mükafatı da həmin o yaratdıqlarına müəlliflik hüququ və oxucularının məmnunluqla ünvanına söylədikləri “halal olsun” alqış nidalarıdır.

“Lətifələr” (2001), “Ulu Borçalı: ömrə ömür calayanlar” (2002, M.Sarvanla birlikdə), “Borçalı” (2003, M.Sarvanla birlikdə), “Buta dünyası” (2004), Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” (2005, S.Məmmədovla birlikdə), “Rəfiq Sarıvəlli” (2005, Ş.İsmayılova ilə birlikdə) “Dəniz qartalı” (2007, Q.Mansurova ilə birlikdə) “Ömrümüzdən keçən qatar” (2008), Alışmaqdı Səməndərin peşəsi” (2009), “Ozan-aşıq dünyası” (2010), “Sazımız – sazbəndimiz” (2011), “Xan Kamandar” (2012), “Sözün Zəlimxan zirvəsi” (2015), “İnsan əzizlənər eldən gedəndə” (2018), “Saza baxsın tariximi yazanlar” (2018), “Ləyaqət simvolu” (2019) kimi kitablarının sırasına 2020-ci ilin əvvəlində Mahmud Kamaloğlu ilə birgə ərsəyə gətirdiyi **“Borçalı aşıqları”** da daxil oldu. Mədəniyyət və ədəbiyyat xəzinəmizi zənginləşdirəcək bu kitab 2005-ci ildə Bakıda mərhum Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun xeyir-duası ilə işıq üzü görən eyniadlı kitabın daha təkmil, daha əhatəli nəşridir desək, yanılmazıq. Türk dünyasının böyük söz fəahi Zəlimxan Yaqub sonradan Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri olanda bu

kitabın yenidən işlənməsinin zəruri olduğunu gündəmə gətirmiş və elə onun təşəbbüsü ilə də bu işə başlanılmışdır. M.Nəbioğlu kitaba yazdığı ön sözdə vurğulayır ki, dünyasını vaxtsız dəyişməsi Zəlimxan Yaquba bu kitabı görməyə imkan verməsə də, artıq onun arzusu reallaşmış və Azərbaycan aşığı sənətinin inkişafında özünəməxsus yeri olan Borçalı aşığı ilə bağlı bu kitab Zəlimxan Yaqubun 70 illik yubileyinə ithaf olunur.

Yeri gəlmişkən onu da qeyd etmək lazımdır ki, Z.Yaqubun Azərbaycan Aşıqlar Birliyinə sədrlik etdiyi illərdə onun məsləhət və tövsiyələri ilə aşığı sənəti və aşığı, o cümlədən Borçalı aşığı haqqında bir sıra kitablar işıq üzünə gərək, aşığı sənətinin hazırkı durumu və perspektivlərinə işığı salan araşdırmalar aparılıb.

Redaktoru professor **Mədəd Çobanov**, rəyçiləri Əməkdar elm xadimləri - professor **Qəzənfər Paşayev** və professor **Məhərrəm Qasımlı**, məsləhətçisi sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru **Hafiz Kərimov** olan bu kitab Borçalı aşığı mühitini öyrənənlər üçün olduqca qiymətli vəsaitdir. Kitabda xronoloji ardıcılıqla XIX əsrin ortalarından bəri Borçalıda yaşayıb-yaratmış aşığıların tərcümeyi-halları və Borçalıda daha geniş yayılmış aşığı havaları haqqında məlumatlar yer alıb.

Kitabın araya-ərsəyə gəlməsində böyük əməyi olmuş folklorşünas-alim Mahmud Kamaloğlunun zəhmətini də yüksək dəyərləndirməklə, bir şeyi də qeyd etmək istəyirəm ki, Musa Nəbioğlunun bundan əvvəl işığı üzünə görmüş kitabları haqqında öz münasibətini bildirmiş, mətbuatda “Ehtiram borcu” (“Ozan-aşığı dünyası” kitabı), “Qədim və ölməz sənətin şərəf kitabı” (“Sazımız-sazbəndimiz” kitabı), “Sənətdə möhtəşəm Kamandar mülkü” (“Xan Kamandar” kitabı) və “Müqəddəs sənətə xidmət edən qələm” (“Saza baxsın tariximi yazanlar” kitabı) sərlövhəli yazılarla çıxış etmişəm.

Həmin yazılardakı fikirlərimi qısaca olaraq ümumiləşdirib deyə bilərəm ki, Musa Nəbioğlu müəllifi olduğu kitablarda oxucusuna bələdçilik edərək onu Aşığı Şəmşirin hikmət dünyasına səyahət etdirir, “zəmanə küskünü” Mikayıl Azafı ilə birgə cəhalətə nifrət oxutdurur, sənəti ilə bərabər dədəlik mərtəbəsinə yüksələn Ədalət Nəsibovu şükranlıqla xatırladır, “Ustad Ələsgərin ustad adaşı” Çopur Ələsgər (Ələsgər Tağıyev) körpüsündən keçirib, sinəsi neçə-neçə dastanla dolu Əhməd Sadaxlının ünvanına çatdırır. Musa müəllimin istedadı və aşığı sənətimizi dünyaya tanıtdırmağa xidmət edən əməksevərliyinin sorağı artıq ölkəmizin hüdudlarını aşmışdır.

“Borçalı aşığıları” kitabı Musa Nəbioğlunun yazdığı “Saz milli varlığımızın təsdiqidir” sərlövhəli giriş sözü ilə başlayır və elə bu nida ilə də saz, aşığı yaradıcılığı özündə milli-mənəvi dəyərləri ehtiva edən zəngin

və Azərbaycan xalqı üçün səciyyəvi mədəniyyəət hadisəsi kimi, bizim şərəfli tariximiz kimi təqdim edilir. Aşıq sənətini ənənəyə əsaslanan yaradıcılıq növü, aşıqları həm də salnaməçi adlandıran Musa Nəbioğlu el-aşıq yaradıcılığının öyrənilməsini ciddi filoloji problem kimi qəbul edir. Borçalı aşıqlarının fəaliyyətinin, ifaçılıq mədəniyyətinin, onların sazla, sözlə yaratdıqları emosional duyğuların dilimizin saflığının qorunmasında böyük rol oynadığını qeyd edən Musa Nəbioğlu böyük qədirşünaslıqla ölməz şairimiz Zəlimxan Yaqubun sözlərini yada salır: *“Borçalı aşıqları söz birləşməsində iki söz var - “Borçalı” və “aşıq” sözləri. Bəlkə də dünyanın heç yerində, heç bir dilində iki söz “aşıq” sözü ilə “Borçalı” sözü qədər şirin və gözəl şəkildə birləşməyib. Borçalı deyilən kimi, istər-istəməz, o torpağı, o kökü, o mahalı, o yaddaşı duyan, bilən, sevən adamların yadına aşıqlar, aşıq deyilən kimi isə Borçalı düşür...”*

Musa Nəbioğlu bütün Türk dünyasında məşhur olan, məxsusi dəstixəttə sahib Borçalı aşıqlarının bir özəlliyinin də altını cızır ki, onlar Zəlimxan Yaqubun dediyi kimi, Borçalı aşıq mühitini təmsil etsələr də, hər zaman Azərbaycan aşıq mühitlərinin hamısına böyük hörmətlə yanaşıblar.

Kitabın həmmüəlifli professor Mahmud Kamal oğlu Hacıxəlilov Borçalının Keşəli kəndində dünyaya gəlib, doğma yurdunda elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olur. Paytaxt Tbilisinin nüfuzlu universitetlərində dekan, prorektor kimi vəzifələrdə çalışıb. Filoloq alim yerli aşıqlarla tez-tez ünsiyyətdə olur, Borçalı ellərində aşıq məclislərində iştirak edərək şahidi olduqlarını, eşitdiklərini qələmə alır.

Kitabda 240 nəfər sənət adamı haqda bilgiler yer alıb. Onların çoxu bu gün də yaşayıb-yaradır, fəal şəkildə sənətlə məşğul olaraq Borçalı və ümumiyyətlə Azərbaycan aşıq sənətinin zənginləşməsinə öz töhfələrini verirlər.

Müəlliflərin də vurğuladıqları kimi, Borçalı aşıq mühiti klassik aşıq ənənələrinə həmişə sadıq qalıb, ötən əsrin ən canlı aşıq bölgələrindən biri olaraq musiqi aləti kimi sazın keyfiyyət dəyişmələrinə, özünəməxsus ifaçılıq üslubuna, yerli repertuar zənginliyinə və başqa mühüm amillərə istinad edərək sənətin qorunması və inkişaf etdirilməsində böyük rol oynayıb və bu baxımdan hazırda da böyük potensiala malikdir.

ADMİU-nun baş müəllimi Hafiz Kərimovun Borçalı aşıq mühiti, xüsusilə də, əsasən Borçalı aşıqlarının repertuarında böyük yer tutan aşıq havaları, Borçalı aşıqlarının yaratdıqları havalar haqqında yazdığı məqalənin də kitabda yer alması bu qiymətli nəşrin dəyərini daha da artırır.

“Borçalı aşıqları” kitabını ərsəyə gətirənlərə minnətdarlığımı bildirir, bundan sonrakı fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram!